

Отже, політичний активізм розширює критичну сферу художньої активності та перформанс-критики художньої дійсності, а критика саморефлексії поширюється на загальну критику держави, уряду та соціальної реальності. Художник виступає не як представник мистецтва, а як соціальний суб'єкт у публічній сфері, інтегрований у соціальну структуру. Політична активність проявляється як специфічна форма політичних протестів навколо важливих соціальних питань, відкритих дискусій, у цій формі використовуються різні художні методи. Як центральна фігура політичної активності художник-акціонер є генератором нового значення, він заперечує традиційну роль художника та його сучасний вияв, пов'язаний з комерціалізацією та інституціоналізацією мистецтва та підпорядкуванням митця авторитарному дискурсу.

Джерела та література

1. Бавикіна В. М. Феномен політичного акціонізму в сучасному суспільстві. *Грані*. № 9. 2016. 67–73 с.
2. Кулик В., Голобуцька Т., Голобуцький О. Молода Україна: сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива. Київ: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000.
3. Мариненко Я. С. Казус Pussy Riot как явление перформативного акта. Вопросы истории, международных отношений и документоведения. № 12. Vol. 1. 2016. 234–238 с.
4. Политическая критика в искусстве: Ольга Грабовская о московском акционизме (n.d.). URL: <https://theoryandpractice.ru/posts/7958-moscow-actionism>
5. Столяров А. А. Практики современного искусства в российских уличных протестах: индивидуальные и коллективные арт-перформансы 2011–2012 гг. *Политическая лингвистика*. № 3(49). 2014. 166–172 с.
6. Хома Н. М. Політичний перформанс як постмодерна форма соціального протесту. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія Політологія. Соціологія. Право. № 1(21). 2014. 18–23 с.

Костюк Сергій

Донецький національний університет імені Василя Стуса

РЕЛІГІЙНА ПОЛІТИКА ПРЕЗИДЕНТА ТУРЕЧЧИНИ РЕДЖЕПА ТАЙПА ЕРДОГАНА

Анотація. Тези присвячено аналізу релігійної політики президента Турецької республіки Реджепа Ердогана.

Ключові слова: Ердоган, ПСР, ісламізм, Айя Софія, Фетхуллах Гюлен.

Abstract. This article is devoted to the analysis of religious policy the President of the Republic of Turkey Recep Tayyip Erdogan.

Keywords: *Erdogan, JDP, Islamism, Hagia Sophia, Fethullah Gulen.*

Зростання значення релігійного фактора в публічній сфері проявляється як на національному, так і на міжнародному рівні. У більшості країн сьогодні діють високополітизовані релігійні інститути, рухи і групи, які ведуть боротьбу за підвищення впливу релігії в суспільстві і державі. В сучасній Туреччині активно підтримує поширення ідей неоісламізму Партія справедливості і розвитку, лідером якої є Р. Т. Ердоган. Програма партії оголосила про мету створення в Туреччині демократичної, світської, соціально-правової держави. Лідери Партії справедливості і розвитку заявили про те, що їхня партія буде діяти цілком відповідно до Конституції і законодавства Туреччини. Головними програмними тезами партії стали об'єднання суспільства і його демократизація. Своєю діяльністю Р. Т. Ердоган демонстрував, що іслам і розвиток демократії не суперечать один одному. Все частіше в Туреччині діючі політики зверталися до поняття «демократичний іслам». Вони підкреслювали, що якась подoba демократії була ще у арабських племен, де вождь вважався першим серед рівних.

Водночас тиск на релігійну сферу турецького суспільства поширюється. За допомогою впровадження релігійної освіти Партія справедливості та розвитку планує виростити нове лояльне до них покоління. З 2012 р. світські школи стали повсюдно перероблятися в релігійні школи імам-хатиби (загальноосвітні школи, що дають середню освіту, спочатку створювалися для підготовки імамів). За десять років кількість таких шкіл зросла більш ніж в сім разів. Якщо в 2004 р. шкіл імам-хатиб в країні налічувалося близько 73 000, то через десять років в 2014 р. їх стало понад 546 000. Влада Туреччини також ввела в школах обов'язковий курс під назвою «Культура релігії і пізнання моралі». Починаючи з четвертого класу і аж до закінчення школи турецькі діти вивчають Іслам сунітського напрямку і мусульманські цінності. Курс був введений, незважаючи на статтю закону про державні навчальні заклади, відповідно до якої «секуляризм має основоположне значення для освіти в Туреччині», а також протести алавітів (релігійна меншина, в Туреччині близько 1 млн алавітів), які виступили проти того, щоб їхнім дітям насильно нав'язували релігію в школі. З 2014 р. при турецьких університетах стали активно будуватися мечеті. У 2014 р. Управління у справах релігії (DIYANET) анонсувало, що найближчим часом буде побудовано близько 80 мечетей всередині університетських кампусів.

На тлі такої потужної підтримки з боку держави основної релігії (ісламу сунітського напрямку) свободи інших релігійних громад Туреччини залишаються досить обмеженими. Згідно з останньою доповіддю Єврокомісії про прогрес Туреччини за 2012 р., релігійні меншини піддаються частій дискримінації і не можуть повноцінно здійснювати релігійні культи. Наприклад, молитовні будинки алавітів (джемеві) досі офіційно не визнаються. Звернення представників алавітських організацій з приводу будівництва в парламенті джемеві було відхилено під приводом того, що депутати-алавіти можуть здійснювати релігійні обряди і у вже побудованій мечеті. Нерівність між

алавітами і немусульманами проявляється також у фінансовому забезпеченні. Держава бере на себе витрати за електрику і воду тільки мечетів.

Отже, релігія завжди відігравала значну роль у державотворчому процесі будь-якої держави. Релігія завжди була і є ключем для формування політичної основи та цілей тієї чи іншої партії. Через релігію можна просувати ті чи інші проекти або і навіть маніпулювати суспільством у своїх власних інтересах.

Джерела та література

1. Аватков В. А. Идейно-ценностный фактор во внешней политике Турции. *Вестник МГИМО*. 2019. № 12(4). С. 113–129.
2. Варбанець П. Політичний іслам в Туреччині між фантомом і реальністю. *Людина і політика*. 2003. № 4. С.35-39.
3. Єрмакова Г.С. Релігійний фактор і питання інтеграції Туреччини в ЄС: організаційноправовий і теоретико-методологічний аспекти. *Держава та регіони*. 2018. № 3. С. 11–15.
4. Курманова Д. Б., Пархитко Н. П. Религиозный медиаконтент в СМИ Грузии и Турции. Сравнительный анализ. *Постсоветские исследования*. 2018. Т. 1. № 7. С. 667–672.
5. Надеин-Раевский В. А. Р. Т. Эрдоган как пример политика-харизматика. *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*. 2017. Т. 10. № 6. С. 138–154.

Труфанова Анна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМ СУЧАСНОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. Сучасне танцювальне мистецтво постійно модернізується. В тезах проаналізовані такі його форми, як перформанс, ультраперформанс, інсталяція та їхні філософські витоки.

Ключові слова: сучасне мистецтво, філософія, перформанс, інсталяція.

Abstract. Modern dance art is constantly changing. There is an analysis of such forms as performance, ultraperformance, installation and philosophical origins of these forms.

Keywords: modern art, philosophy, performance, installation.

Перформанс (англ. «performance» – виконання, подання, виступ) – форма сучасного мистецтва, в якій творчі складають дії художника або групи в певному місці і в певний час. До перформансу можна віднести будь-яку ситуацію, що охоплює чотири базові елементи: час, місце, тіло художника і ставлення художника і глядача. У цьому полягає відмінність перформансу від таких форм образотворчого мистецтва, як картина або скульптура, де творчі визначається виставленим об'єктом. Витоки перформансу можна виявити ще на початку ХХ ст. відразу в двох авангардистських течіях мистецтва: дадаїзм і футуризм.